

Declamatio Lucretiae

Auteur(s) : Salutati, Coluccio

Présentation

Titre longVindicta illate violentie, quam de se extorsit. Lucretia romana speculum pudicitie. Epistola. ccccxvii.

Lieu de publicationMilan

Imprimeur(s)-Libraire(s)Scinzenzeler, Ulrich

Date1496

Les folios

En passant la souris sur une vignette, le titre de l'image apparaît.

2 Fichier(s)

Les mots clés

[Femmes](#), [Tyrannie](#)

Précisions sur l'exemplaire

LangueLatin

SourceBayerische Staatsbibliothek, 2 Inc.c.a. 3397 m

Formatin-2

Localisation du documentMunich, Bayerische Staatsbibliothek

Informations complémentaires

USTC[991982](#)

ContributeurPerona, Blandine (édition scientifique)

ÉditeurBlandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle)

Droits

- Fiche : Blandine Perona (laboratoire Larsh / IUF) ; EMAN (Thalim, CNRS-ENS-Sorbonne nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Texte : [Licence CC BY-NC-SA 4.0](#)

Source de la numérisation[MDZ Digitale Bibliothek](#)

Éléments d'analyse

Description La déclamation de Lucrèce présente deux discours contradictoires. Dans le premier, le père et le mari de l'héroïne romaine veulent la dissuader de se tuer. Dans le second, Lucrèce veut démontrer que malgré la résistance de son esprit, son innocence est perdue à cause du viol qu'elle a subi.

Analyse

- On possède plusieurs manuscrits de cette déclamation qui est imprimée pour la première fois en 1496 dans la correspondance de Pie II.
- Pour accéder au texte latin (établi d'après le manuscrit de Todi), à une traduction française de ce texte établie par Laurent Baggioni et Blandine Perona, ainsi qu'à leur analyse de la déclamation de Lucrèce, voir :
 - Coluccio Salutati, « [Déclamation de Lucrèce \(s. d.\)](#) », *Exercices de rhétorique* [En ligne], 22 | 2024, mis en ligne le 22 avril 2024, consulté le 23 juillet 2024. URL : <http://journals.openedition.org/rhetorique/1683> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rhetorique.1683>
 - Laurent Baggioni et Blandine Perona, « [La déclamation de Lucrèce : rhétorique, pédagogie et méditation de l'Histoire](#) », *Exercices de rhétorique* [En ligne], 22 | 2024, mis en ligne le 22 avril 2024, consulté le 23 juillet 2024. URL : <http://journals.openedition.org/rhetorique/1617> ; DOI : <https://doi.org/10.4000/rhetorique.1617>

Mots-clés

- Femmes
- Tyrannie

Notice créée par [Blandine Perona](#) Notice créée le 11/02/2024 Dernière modification le 23/07/2024

Veretia spiritus lucretii filia & collatini latini uxor a sexto tarquinio regis tarquini filio p
uim cognita ipsa consentiente. solum infamie metu. ne tarquinius sicut minabatur sibi
oculis lugulatum seruum ei sociaret. Vocatis ad se patre & uiro eis rem narrat. ultimum
promitti facit. & demum se uult occidere utant pater & coniux eiusmodi uerbis. Noli te affli
ctare lucretia satis magnum argumentum dedisti te adultero non consensisse. tibiq; uim illatam
quam penam eius expectas que uiro quod celare poteras accusas. Hoc adiuvat uita. procedens
tua que non solum in hominum oculis sed etiam in secretis domus penetrabilibus & frugalitatem
pudicitiam coluisti. an recolis mea lucretia. cum praecis ante diebus una cum improbo illo adul
tero praefata facie tu inter seruas lausicio es reperta. interea iprouisa. incauta. nec
uirum nec hospitem tuum expectans. ea dies illa deprehensio castitatis tibi uictoriam dedit. Regis
murus & filias comellationibus occupatas inuenimus. tu illa prelata es. tibi incorruptibilis gloria
pudicitie parata est. Nos iniuriam uisciscimus. que melis uolentis coemptus improbi iumentis p
tulisti. dum ille mala gaudia ex multa capiebat. uidebis leta meritum regis de prole supplicium.
Cur coacta prebuisi tibi de libidine nequanda solacium. tua morte. tuosq; cruore uis ferocem ani
mam eius facere. An tibi non satis non crudelitas patris imitras filiorum ille corruptor. tu cor
poris quot cedes expleuit in gabios. quot tibi interierunt innocentes. si ipsam odis. si tibi ex animo
supplicium exoptas. fac uiuas. fac ut te uideat in suis pensis exultare. fac q; cum se uiderit in uisum
& infame periturum. te cuius corpus attigerit uideat integro lame lumine superesse. Noli lucretia
uiuare coniugem. orbare parentem. & uis matrem auferre. Opera uiram ut aspicias aliquando
uindictam non habes unde mori uelle debeas. polluum est corpus. sed integer animus. nulla sine
consensu culpa contrahitur. Quis nescit te non potuisse resistere. nudam dormientem. incautam.
& nihil tale uerentem. armato iuueni ad homicidium uel adulterium preparato. potuit ille etate
florida. Auuctoritate regis. quilibet aliam permissere. & secum in illecebras trahere. rigidum ue
ro pectus tuum molire non potuit. Solus ille cum duo tantum electis uolentiam tulit. & i corpus
tuum adulterium patuit atq; perfect. Tu quod mulieris fragilitatis est. inturiam pertulisti. me
tem intra concubitus uolentiam pudicissimam conseruasti. si gloriam queris. nihil hinc glorie po
tes adicere. que iuueni amari & uide libidinem suam expleti. te non mulierem carnea. sed statua
marmoream prebuisi. Adde etiam lucretia q; tu non mortem uis uolentis consensu. sed infamia
effugere uoluisti. Tunc enim demum pacem prebuisi tyrano. cum se tibi lugulante seruum tu
um occisione iuxta corpus tuum inuatus est. te pater te ois culpa absoluit. noli sola teipam illa
qua uocas culpa damnare. infamiam morte fugentis. tu famam corrupis tristitia uite nobis mor
te illata finimus. Tu uindictae gaudia mortem preparans. si expectas uentis scelus aliqd. dū malus
nobis inficimus espiamus. tu innocentiam occupata. morte corruptura es. Vir pater brutus & alii
coniuncti qui te culpa absoluit. ne te occidas uerit. Cur te occidendo iudicium ipse dānas. si te
occidis culpam tibi qua cares. quāne fugis securis. Nūq; iputabitur innocens. qui se nocētem suppli
cio afficit. Rūso lucretie anq; se esse perfodit. Nolite me pater sanctissime tu quoq; luce quon
dam mihi charior coniux. morti prohibere nisi me occidero. nūq; fides erit me potius. infamia
q; morte uitare uoluisse. quis unq; credat. q; ille me serualculo terrorit. meq; magis confocandi
serui ignominiam suspiciolam timuisse q; mortem. nisi moriendi fortitudine audiat. p. auro.
Restabit me misera turpissima labes infame lucretia potius adultera uoluisse uiuere. q; pudica mor
ri. nōne uideris. q; me non uite uultis. sed infamie conseruare. cōsulitis qd permissis iniurie. Sanc
titate matrimoniales thoros facite q; uiro tanti flagiti securus uelut aliam somnos. si negligen
tius hoc egeritis uo gabitur effrenis libido. & nedum uirtus abūditus. sed etiam in martore comple
xibus rōane mulieres pteruorum iniuria iuuenū cōprimētur. Etenim que mulier erit pura. uisolata lu
cretia. tu aut charissime coniux. quo poteris ire in meos amplexus. qui te non tenere uicorem tuā.
sed foetū tarquini recorderis. & tu pater sanctissime. quo me tuā uita appellabas. que pudicitia
quā sub optima tua disciplina ab infantia didici. tam inoleteer amici tanq; iniuriose. corrupti me
miseram uidebo ne natos itueri quosq; uentre adulter oppressit. quid si serico infelix. ita uili uisice
ribus inhefit meis. an expectabo donec ex adulterio māter siam. Noli mihi splendorem exacte ut
te an oculos pōere. q; si quicq; sincer. tot ānis immaculatisq; seruum sichestissima uis nocte dū accipio
si hospite sed hoste am. si. si e ulterius mea uita iocūda lectio q; pudicitie illatū oportunit me fecit
iurte. si formā sed castitate meā expugnat uoluit nequidus adulter si iule trūti cōtinēte tui qd
polluta stupis & adulterū māter. uili q; si meretrix lupanaribus iocūdat. sed p. illi ubi q; diuolū. feda
p. illi uor. si seu mihi poterit ne ille alius ifos & si cōspā flagiti uideri. en illo corpe corrupto p. m. d. f.

Non putatis ullam esse corporis corrupti uoluptatem. farebor occultum nephias. parce parent. parecy magis. & uos diu castitiam mentium indulgere. Non potui fatcor tantam animo conciper tristitiam. nec ab illo complexu mentem adeo reuocate. quis liberit male obediuntum mentium rum illecebre. quia agnouerim uestigia maritalis flame. illa tristes & ingrata. licet qualiscumq; est uoluptas ferro ulcifera. est uelutrum autem erit. si quid in uobis romani spiritus & seclis illud ul effici. exinguatur quicq; habuit aliquid uoluptatis. Nunc sunt uires ueneris. nolo q; unq; rami fa cinoris imago ante oculos uestre mentis agatur. nihil muliere mobilis cogitacionem animiq; motus uedum molit. sed uedum extinguit tempus si dilulero. fortitan incipient flagiciofa placere. Dilulere ferro transigam hoc peccus quod ille uolentis amauit. in quo. primum excitementum libidinis infixa manibus digitis contrectauerit suis. Nolite me ad mei misericordiam excitare. si ul te parco. iam adultere parcam. si parcam adultere. iam parcam adulterio. si parcam adulterio. placabit adulterium. itaq; placabit adulter. Inceptum est in me flagicium si uite morte phibeam ne aliquando uiuet inceptum exple. nunq; seclis remanebit ubi incepti. Ctedant omnes mei in famam simulisse non mortem. quod testibus probare non possum. sanguine meo ratum efficiam. l. m. anime incorrupte. immaculate testibus innocentie mee. apud minoy & acharois tribunal. sibiq; prolem regiam uiolate pudicitie & polluti corporis acculabit. Turq; terrestre corpus. quia ti bi causam adulterii peperisti. effunde animam. effunde cruorem hoc omeni ut habere. incipiat in perbi regis & insulste prolix excidium. Turq; nix quondam charissime. turq; pater sanctissime. con nim conspectum pudore & in felicitate libenter mea estugio uosq; amici ualere. nulli romulemu lieri denit in exemplum hucetia ut sibi persuadeant impudicis licitiam fore uitam.

Comendat fratres beati francisci de obseruantia.

Epistola. ccccxxviii

Neas episcopus senensis. Dominico car. firmiano. S. p. d. Quibus scribente cesare ad ne gocta fratrum beati francisci de obseruantia commendante modestus fuerit me liere. quia tamen ob memoriam dñi Bernardi conterranei mei huius familie singulariter af fector. nequeo me comprimere. cogor aliter san. te familie. neq; mea patrocina his negare pos sum. que non me solum sed omnes christi fideles suis orationibus ac pijs operibus adiutant. ut nã esset in me auxilij copia & aliquid posset patrociniũ meum. profecto nihil his de feris denegare. Nam etiam si ipse peccator & iniquitate circumdatus. diligo tamẽ eos quorum uitam callam mi damp uideo. quia quanto minus est in me uirtutis. tanto eos inuare attentius debeo. quorum pi litas in aperto est. Ne si nequeam meis actibus deo placere horum saltem comendationibus red dar acceptus. sicut enia pauli ac pulillanimes in prebo seculari milites forium uicorum uicane saluantor. ita & in beati Petri uanacula prudentes & animosi nauare. necordes atq; ignauos senalite renigei. facit hoc religio beati francisci que apud obseruantes habetur. Hec enim ueluti partem me mamulium manus undiq; Christianorum lustrat exercitum. nunc illam nunc illam partem me tor. atcer insidias. imperum frangit hostium. semper armata. semper in uigilia. semper in negocio nobis ut oclum parat. Scimus quantum sub Bernardino senensi iam superne hierusalim curie hec religio ecclesie catholice profuerit. quantumq; mozo sub fratre iohanne capistrano uilitate attulerit. & quid hec religio aliud agit. quam que iubere nouimus euangelium sentes ac tribulos ex agro demulco diuellit. semen bonum seminari. zizaniam & lolium sarculo ueritatis peccatis. exterminat auaritiam. pellit libidines. fulminat illecebras ueluptates. strangulat ambitiones & odia fugat. ignaue ac fecordie stimulum adigit. & aperiens i ecclesia diebus singulis os suum pe nitentiam suadet. & uiam domini in ueritate docet. Hec sunt opera fratrum qui de obseruantia nuncupantur. Nescio cui hec non placeat. Credo que non sunt omnino precia ab ecclesia me bra. omnibus horum gratam esse conuersionem. nec me dubium habet quisi sancta sedis apo stolica his xpi militibus afficiatur. Nam & romani presules splurima huic familie priuilegia con tulerunt. quibus ab infelitationibus hostium perseveraret illesa. Sed audio nouillimis diebus non nihil suggestum beatissimo patri nostro nicolas quiduo aduersus huiusmodi sanctam sacrumq; congregationem. Fertur enim sanctitatem suam litteras Eugeniũ p̄decedentis sui. que in sinuore horum de obseruantia fratrum emanauerant. seu reuocasse seu suspendisse. quod minime fecisse nã. ut aiunt libere de conuersionibus horum fratrum fuisset instructus. Perniciofa res est lin gua fallax & sordida. multũq; dñi sepe in oclum affert. sed magna uis ueritatis que corra oclum inli dias facile sp̄am emergit. Vita non frangit apto e. No pot abscodi ciuitas supra mōte posita. Et si familia q; lucerna ardet supra candelabũ. que domũ dñi hoc est ecclesiam mitro splendore irradiat. Venit aduersus eã princeps huius mundi. & nihil habet in illa. Fudata e demus supra firmã petra.